

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔՆՆԱԿՈՐ ԴԱՏԱԽԱՂՁՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՂՈՐԴՈՒՄ

2022 թվականի ընթացքում հանցագործությունների
քննության վերաբերյալ

2022 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետությունում արձանագրվել է հանցագործության 37 հազար 612 դեպք (2021 թվականին՝ 30 հազար 245), որոնցից 21 հազար 604-ը Երևան քաղաքում (2021 թվականին՝ 16 հազար 438): Նախորդ տարվա համեմատությամբ հանցագործության դեպքերն աճել են 7367-ով կամ 24.4%-ով:

Հանցավորության շարժընթացի վերլուծությունը վկայում է, որ 2022 թվականին արձանագրվել է ոչ մեծ ծանրության, միջին ծանրության, ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների դեպքերի աճ:

2021 թվականի համեմատությամբ ոչ մեծ ծանրության հանցագործությունների դեպքերն աճել են 2831-ով կամ 19.3%-ով (2021 թվականին՝ 14.629, 2022 թվականին՝ 17.460), միջին ծանրության հանցագործությունների դեպքերը՝ 2383-ով կամ 29.8%-ով (2021 թվականին՝ 7988, 2022 թվականին՝ 10.371), ծանր հանցագործությունների դեպքերը՝ 633-ով կամ 14.2%-ով (2021 թվականին՝ 4447-5080), իսկ առանձնապես ծանր հանցագործությունների դեպքերը՝ 530-ով կամ 151.4%-ով (2021 թվականին՝ 350-880):

Առանձնապես ծանր հանցագործությունների դեպքերի 530-ով աճը պայմանավորված է 482 սպանության դեպքերով, որոնցից 484-ը հանկարծամահության դեպքերն են, որոնք նախկինում որպես հանցագործություն չէին հաշվառվում: Հետևաբար, 2022 թվականին կատարվել է 396 առանձնապես ծանր հանցագործություն, որը 46-ով կամ 13%-ով ավել է նախորդ տարվա ցուցանիշից:

Հանցագործության 37.612 դեպքի բացարձակ մեծամասնությունը՝ 84.1%-ը, ոչ մեծ (21.281 դեպք կամ 56.6%) և միջին ծանրության (10.371 դեպք կամ 27.6%-ը) հանցագործություններն են: Առանձնապես ծանր հանցագործությունները ընդհանուր հանցագործությունների զանգվածում կազմում են 2.3% (2021 թվականին՝ 1.2%), իսկ ծանր հանցագործությունները՝ 13.5% (2021 թվականին՝ 14.7%):

2012-2022 թվականների հանցավորության կառուցվածքը վկայում է, որ ընդհանուր հանցագործությունների կազմում ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների տեսակարար կշիռն արտահայտող միջին տարեկան տոկոսային ցուցանիշը կազմել է 17.2%: Մինչդեռ, 2022 թվականին ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունները կազմել են ընդհանուր հանցագործությունների 15.8%-ը: 2012-2022 թվականների ընթացքում նշված ցուցանիշից ավելի ցածր ցուցանիշ արձանագրվել է միայն 2017 թվականին՝ 14.3%:

Վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ 2022 թվականին աճել են հասարակական անվտանգության, հասարակական կարգի, բնակչության առողջության (2021 թվականին՝ 6356, 2022 թվականին՝ 11.861 կամ 86.6%-ով), մարդու (2021 թվականին՝ 4375, 2022 թվականին՝ 6565 կամ 50.1%-ով), տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործությունները:

Մասնավորապես՝ աճել են թմրամիջոցների շրջանառության դեպքերը (2021 թվականին՝ 974, 2022 թվականին՝ 1717 կամ 76.3%-ով), դրանցից՝ իրացնելու նպատակով (2021 թվականին՝ 529, 2022 թվականին՝ 1031 կամ 94.9%-ով), ապօրինի կամ կեղծ ձեռնարկատիրության (2021 թվականին՝ 58, 2022 թվականին՝ 89 կամ 53.4%-ով), հարկերի, տուրքերի վճարումից խուսափելու (2021 թվականին՝ 265, 2022 թվականին՝ 564 կամ 112.8%-ով), ակցիզային դրոշմանիշների ապօրինի շրջանառության (2021 թվականին՝ 1, 2022 թվականին՝ 10 կամ 900%-ով) դեպքերը:

2022 թվականին նվազել են սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունները (2021 թվականին՝ 15.149-13.902 կամ 8.2%-ով):

Մասնավորապես, նվազել են գողության (2021 թվականին՝ 11.218, 2022 թվականին՝ 9854 կամ 12.2%-ով), այդ թվում՝ բնակարանային գողության (2021 թվականին՝ 1192, 2022 թվականին՝ 1151 կամ 3.4%-ով), յուրացման և վատնման (2021 թվականին՝ 473, 2022 թվականին՝ 417 կամ 11.8%-ով), տրանսպորտային միջոցներ փախցնելու (2021 թվականին՝ 54, 2022 թվականին՝ 32 կամ 40.7%-ով) և սեփականության դեմ ուղղված այլ հանցագործությունների (2021 թվականին՝ 1193, 2022 թվականին՝ 956 կամ 19.9%-ով) դեպքերը: 10 դեպքով կամ 17.5%-ով ավելացել են հրազենի գործադրմամբ կատարված հանցագործությունների դեպքերը:

2023 թվականի մարտի 21-ի դրությամբ worldpopulationreview.com կայքում հրապարակված տվյալների համաձայն՝ հանցավորության մակարդակի 2022 թվականի ցուցիչով (ցուցիչը հաշվարկվում է 0-ից 100 ինդեքսով՝ հանցավորության ցածր մակարդակից դեպի բարձր մակարդակ կարգով) Հայաստանը զբաղեցնում է 10-րդ տեղը՝ 22.79 ինդեքսով՝ առաջ անցնելով ինչպես ԱՊՀ բոլոր երկրներից, այնպես էլ եվրոպական երկրների մեծ մասից:

Համեմատության համար նշենք, որ Վրաստանը զբաղեցնում է 11-րդ տեղը՝ 23.38 ինդեքսով, Ադրբեջանը՝ 34-րդ տեղը՝ 32.02 ինդեքսով, Գերմանիան՝ 41-րդ տեղը՝ 35.79 ինդեքսով, Ռուսաստանը՝ 51-րդ տեղը՝ 39.99 ինդեքսով, Մոլդովան՝ 75-րդ տեղը՝ 46.35 ինդեքսով, Բելառուսը՝ 113-րդ տեղը՝ 59.58 ինդեքսով:

2022 թվականի ընթացքում հանրապետությունում նախապատրաստվել է 33.989 նյութ, որոնցից 17 հազար 609-ով կամ 51.8%-ով կայացվել է որոշում՝ քրեական գործ հարուցելը մերժելու մասին, այդ թվում՝ 13.378-ը կամ 76%-ը՝ արդարացման, 4231-ը կամ 24%-ը՝ ոչ արդարացման հիմքերով:

2022 թվականի ընթացքում նախապատրաստված 33 հազար 989 նյութից 16 հազար 380-ով կամ 48.2%-ով հարուցվել է քրեական գործ, որոնցից 161-ը կամ 1.0%-ը՝ նյութերով քրեական գործ հարուցելը մերժելու մասին որոշման վերացման արդյունքում: Նշված 161 քրեական գործից 13-ը հարուցվել է ՀՀ գլխավոր դատախազի, մյուսները՝ հսկող դատախազների կամ նրանց անմիջական վերադասների կողմից:

2022 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից ստուգվել է ենթադրյալ հանցավոր դեպքերի վերաբերյալ 29 հազար 831 հաղորդման արձանագրման մասին օրենսդրության պահանջների կատարումը:

Ենթադրյալ հանցավոր դեպքերի վերաբերյալ 29 հազար 831 հաղորդումից 4327-ով քննիչների կողմից վարույթ չի նախաձեռնվել, որոնցից 3763-ի օրինականությունը հաստատվել է հսկող դատախազների կողմից, իսկ 564-ով հանձնարարվել է նախաձեռնել քրեական վարույթ և սկսել նախաքննություն:

Քրեական վարույթ չնախաձեռնելու դեմ բերվել է 61 բողոք, որոնցից 5-ը վերադաս դատախազների կողմից բավարարվել է, 56-ը՝ մերժվել:

2022 թվականի ընթացքում հանրապետության նախաքննության մարմինների կողմից քննվել է 69 հազար 91 քրեական գործ (քրեական վարույթ) (2021 թվականին՝ 44 հազար 751): Նախորդ տարվա համեմատությամբ քննված քրեական գործերի թիվն աճել է 24 հազար 340-ով կամ 54.4%-ով:

2022 թվականի ընթացքում ՀՀ նախաքննության մարմինների քննիչների տարեկան ծանրաբեռնվածությունը կազմել է 92.6 քրեական գործ (քրեական վարույթ)՝ նախորդ տարվա 76.1 քրեական գործի (քրեական վարույթ) դիմաց, իսկ դատավարական ղեկավարում իրականացնող դատախազների տարեկան զբաղվածությունը կազմել է 170.6 քրեական գործ՝ նախորդ տարվա 122.9 քրեական գործի դիմաց:

2022 թվականին քննված 69 հազար 91 քրեական գործից (քրեական վարույթից) 10 հազար 842-ը փոխանցվել է նախորդ տարվանից (2021 թվականից՝ 8237), որը 2605-ով կամ 31.6%-ով ավելի է, քան 2021 թվականին, իսկ 58 հազար 249-ը վարույթ է ընդունվել 2022 թվականի ընթացքում (2021 թվականին՝ 36 հազար 374), որը 21 հազար 875-ով կամ 60.1%-ով ավելի է, քան 2021 թվականին:

2022 թվականին վարույթ ընդունված 58 հազար 249 քրեական գործից (քրեական վարույթից) 43 հազար 643-ը հարուցվել է (նախաձեռնվել է) հաշվետու ժամանակաշրջանում (2021 թվականին՝ 25 հազար 672), այդ թվում՝ 32 հազար 136-ը հարուցվել է (նախաձեռնվել է) նախաքննության մարմինների (2021 թվականին՝ 7092), 11 հազար 132-ը՝ հետաքննության մարմինների (2021 թվականին՝ 17 հազար 571), իսկ 375-ը՝ դատախազների կողմից (2021 թվականին՝ 1009):

2022 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից քրեական հետապնդում է հարուցվել 2714 անձի նկատմամբ:

2022 թվականին ավարտվել է 19 հազար 139 քրեական գործի վարույթ (2021 թվականին՝ 14 հազար 480), այդ թվում՝ 4472-ը՝ 5413 անձի վերաբերյալ մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է դատարան (2021 թվականին՝ 4732-ը՝ 5912 անձի վերաբերյալ)², 23-ը՝ բժշկական բնույթի հարկադրական միջոցներ կիրառելու միջնորդությամբ ուղարկվել է դատարան (2021 թվականին՝ 54), 14.644-ը կարճվել է (2021 թվականին՝ 9694), որոնցից 9956-ը՝ արդարացման (2021 թվականին՝ 4945), 4688-ը՝ ոչ արդարացման հիմքերով (2021 թվականին՝ 4749):

2. Մեղադրական եզրակացությամբ դատարան օրոգիների և անձանց վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների վերաբերում են առանց կրկնակի դատարան օրոգիների վիճակագրական տվյալների, որոնք արտացոլում են «Քննչական աշխատանքի մասին» (Ձև Ա) հաշվետվության (պատժիտ՝ հաշվետվություն) 1-ին բաժնի 1-ին սյունակի 1-ին և 2-րդ սյունակների 52-րդ ստորում նշված վիճակագրական տվյալների: Մասնաշեղքած տողում արտացոլված թվերն են հաշվարկվել հաշվետու ժամանակաշրջանում վարույթ ընդունված թվերին, որոնց էլ համապատասխանեցվել են վարույթում քննված քրեական գործերի բաշխման քանակները (հաշվետվության 1-ին բաժնի 2-րդ սյունակի 2-րդ ստոր. 1-ին և 2-րդ ստորի գումարի բաշխում):

Հաշվետու ժամանակաշրջանում 5778 քրեական գործով վարույթները կասեցվել են (2021 թվականին՝ 12 հազար 683), որոնցից 4762-ը՝ քրեական գործով որպես մեղադրյալ ներգրավվելու ենթակա անձի անհայտ լինելու (2021 թվականին՝ 10 հազար 679), 992-ը՝ անձի հետախուզման մեջ գտնվելու (2021 թվականին՝ 1923), իսկ 24-ը՝ այլ հիմքերով (2021 թվականին՝ 81):

2022 թվականին 5460 քրեական գործ (քրեական վարույթ) միացվել է (2021 թվականին՝ 6180), քրեական գործ հարուցելու մասին 16 որոշում վերացվել է դատախազի կողմից (2021 թվականին՝ 10):

2022 թվականի վերջին անավարտ է մնացել 28 հազար 390 քրեական գործ (քրեական վարույթ) (2021 թվականի վերջին՝ 7078), ինչը 21 հազար 312-ով կամ 301.1%-ով ավել է, քան 2021 թվականին:

- 2022 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից ստուգվել է (վերստուգվել է) վարույթը կարճելու մասին 23 հազար 158 որոշման օրինականություն: 2022 թվականին վերացվել է՝
  - քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին 584 որոշում կամ ստուգված որոշումների 2.5%-ը, որոնցից 94-ը կամ 16.1%-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից,
  - քրեական հետապնդում չիրականացնելու մասին 98 որոշում, որոնցից 4-ը կամ 4.1%-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից,
  - քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին 43 որոշում, որոնցից 5-ը կամ 11.6% -ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից:
- Համեմատության համար նշենք, որ 2021 թվականին ստուգվել է (վերստուգվել է) վարույթը կարճելու մասին 17 հազար 668 որոշման օրինականությունը: 2021 թվականին վերացվել է՝
  - քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին 544 որոշում կամ ստուգված որոշումների 3.1%-ը, որոնցից 121-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից,
  - քրեական հետապնդում չիրականացնելու մասին 76 որոշում, որոնցից 4-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից,
  - քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին 43 որոշում, որոնցից 2-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից:

Հաշվետու ժամանակահատվածում քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին որոշումների դեմ բերվել է 237 բողոք (2021 թվականին՝ 285), որոնցից բավարարվել է 10-ը (2021 թվականին՝ 34) կամ 4.2%-ը (2021 թվականին՝ 11.9%):

Նույն ժամանակահատվածում քրեական հետապնդում չիրականացնելու մասին որոշումների դեմ բերվել է 42 բողոք (2021 թվականին՝ 55): Նշված բողոքներից բավարարվել է 1-ը (2021 թվականին՝ 3):

Քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումների դեմ նույն ժամանակահատվածում բերվել է 27 բողոք (2021 թվականին՝ 25), որոնցից 5-ը բավարարվել է (2021 թվականին՝ 1):

Քրեական գործով վարույթը կարճելու, քրեական հետապնդում չիրականացնելու, ինչպես նաև քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումների դեմ բերված բողոքների թիվը 2022 թվականին նվազել է 59-ով կամ 16.2%-ով՝ կազմելով 306 բողոք՝ նախորդ տարվա 365-ի դիմաց: Բերված բողոքներից բավարարվել է 16-ը կամ 5.2%-ը (2021 թվականին՝ 38-ը կամ 10.4-ը):

ՀՀ նախաքննական մարմինների վարույթում քննված քրեական վարույթներով 2022 թվականի ընթացքում արգելանք է դրվել 11 մլրդ 874 մլն 387 հազար 992 դրամ արժողությամբ գույքի, ինչպես նաև արժեքը չորոշված 293 անշարժ և 15 շարժական գույքի, 8 բանկային հաշվի վրա:

2022 թվականի ընթացքում քննված քրեական գործերով դատարան է ներկայացվել 6642 խուզարկության միջնորդություն (2021 թվականին՝ 5222), որոնցից բավարարվել է 6001-ը կամ 90.3%-ը (2021 թվականին՝ 4891-ը կամ 93.7%-ը), մերժվել է 641-ը կամ 9.7%-ը (2021 թվականին՝ 331-ը կամ 6.3%-ը):

2022 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից քրեական գործերով (վարույթներով) տրվել է 5196 ցուցում (հանձնարարական)՝ նախորդ տարվա 5200 ցուցումի դիմաց, այսինքն՝ ցուցումների (հանձնարարականների) թիվը նվազել է 4-ով կամ 0.08%-ով:

2022 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 185-րդ հոդվածի (ՀՀ քրեական դատավարության նախկին օրենսգրքի 200-րդ հոդվածի) կարգով ներկայացվել է 843 միջնորդագիր՝ նախորդ տարվա 972 միջնորդագրի դիմաց, այսինքն՝ միջնորդագրերի թիվը նվազել է 129-ով կամ 13.3%-ով:

2022 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից լրացուցիչ քննության է վերադարձվել 248 քրեական գործ (վարույթ)՝ նախորդ տարվա 154-ի դիմաց, այսինքն՝ լրացուցիչ քննության վերադարձված քրեական գործերի (վարույթների) թիվն աճել է 94-ով կամ 61%-ով:

2022 թվականի ընթացքում հետաքննություն կամ նախաքննություն իրականացնող անձանց կողմից թույլ տրված իրավախախտումների փաստերով ծառայողական քննություն անցկացնելու վերաբերյալ դատախազների կողմից ներկայացվել է 863 միջնորդություն, որոնց քննարկման արդյունքում 90 անձ ենթարկվել է կարգապահական տույժի, 2 անձ՝ քրեական պատասխանատվության: 2021 թվականի ընթացքում հետաքննություն կամ նախաքննություն իրականացնող անձանց կողմից թույլ տրված իրավախախտումների փաստերով ծառայողական քննություն անցկացնելու վերաբերյալ դատախազների կողմից ներկայացվել է 497 միջնորդություն, որոնց քննարկման արդյունքում կարգապահական տույժի է ենթարկվել 94 անձ, 12 անձ՝ քրեական պատասխանատվության:

2022 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից քրեական դատավարությանը մասնակցելուց հեռացվել է հետաքննություն և նախաքննություն իրականացնող 387 անձ՝ նախորդ տարվա 692-ի դիմաց, այսինքն՝ վարույթից հեռացված անձանց թիվը նվազել է 305-ով կամ 44.1%-ով:

2022 թվականի ընթացքում ձերբակալվել է 2693 անձ՝ նախորդ տարվա 1008-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալված անձանց թիվն ավելացել է 1685-ով կամ 167.2%-ով: Ձերբակալումից ազատվել է 1743 անձ՝ նախորդ տարվա 431-ի դիմաց:

2022 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 1599 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 1207-ը կամ 75.5%-ը, մերժվել՝ 392-ը կամ 24.5%-ը: 2021 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 1277 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 986-ը կամ 77.2%-ը, մերժվել՝ 291-ը կամ 22.8%-ը: Այսպիսով, 2021 թվականի համեմատ, 2022 թվականին կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին միջնորդությունների քանակը աճել է 146-ով կամ 11.4%-ով:

Կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու միջնորդությունների աճը պայմանավորված է օբյեկտիվ հանգամանքներով: Մասնավորապես՝ հանցագործությունների շարժընթացում առկա փոփոխություններով, ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների թվի ավելացմամբ և, դրանով պայմանավորված, քրեական գործերով քննության պատշաճ ընթացքն ապահովելու նկատառումներով:

Անդրադառնալով կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու միջնորդությունների քննարկման պրակտիկային՝ պետք է փաստել, որ երբեմն դատարանները, պատճառ կերպով չքննարկելով կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու, կալանավորման ժամկետը երկարացնելու վերաբերյալ վարույթն իրականացնող մարմնի ներկայացրած միջնորդությունները, մերժում են դրանք և կիրառում են անազատության մեջ չգտնվելու հետ կապված խափանման միջոցներ: Արդյունքում, արձանագրվել են մի շարք դեպքեր, երբ վարույթն իրականացնող քննիչի կամ դատախազի կողմից կալանքի հետ կապված միջնորդություններով կալանավորման հիմքերի առկայության վերաբերյալ ներկայացված պատշաճ հիմնավորումների, փաստարկների պարագայում, դատարանի որոշման արդյունքում, մեղադրյալը, հայտնվելով ազատության մեջ, կատարել է նոր, այդ թվում՝ ծանր և առանձնապես ծանր հանցանքներ կամ թաքնվել է քննությունից: Մասնավորապես.

- 2016-2018 թվականների ընթացքում Շիրակի մարզի Արթիկ քաղաքի և Արևաշատ գյուղի բնակիչների կողմից տրված հաղորդումների հիման վրա ՀՀ քրեական օրենսգրքի 132-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին, 2-րդ, 6-րդ կետերի հատկանիշներով հարուցված քրեական գործերի՝ մեկ վարույթում իրականացված նախաքննությամբ փաստական տվյալներ են ձեռք բերվել այն մասին, որ Արագածոտնի մարզի Գեղադիր գյուղի նախկին բնակիչ, հետագայում ՌԴ-ում հաստատված և այնտեղ գործունեություն ծավալած Կ.Գ.-ն, ՀՀ-ում բնակվող եղբոր օգնությամբ, շահագործման նպատակով, ՀՀ 6 քաղաքացու հավաքագրել է Հայաստանում, տեղափոխել ՌԴ և այնտեղ ենթարկել աշխատանքային շահագործման՝ թրաֆիքինգի: Այդ անձանցից մեկի դեպքում գործողությունները զուգորդվել են նրա կյանքի համար վտանգավոր բռնություն կիրառելու սպառնալիքով:

Վերոնշյալ արարքները կատարելու համար 2021 թվականի դեկտեմբերի 6-ին որոշում է կայացվել Կ. Գ.-ին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 132-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին, 4-րդ և 6-րդ կետերով որպես մեղադրյալ ներգրավելու մասին: Ոստիկանությունից ստացված նյութերի ուսումնասիրությունից պարզ է դարձել, որ դեռևս 2021 թվականի հուլիսի 7-ին հանցավոր այդ արարքներից տուժած քաղաքացիներից մեկը դիմել է ՀՀ ոստիկանություն՝ հայտնելով, որ իրեն հանդիպել է Կ.Գ.-ի եղբայրը և առաջարկել վճարել Կ. Գ.-ի կողմից իրեն չվճարված պարտքի՝ 180.000 ՌԴ ռուբլի գումարը՝ պայմանով, որ ինքը պետք է հրաժարվի իր բողոքից, ինչին ինքը չի համաձայնվել: Վերոնշյալը քաղաքացին վերահաստատել է 08.12.2021 թվականին որպես տուժող տված ցուցմունքով:

Քրեական գործում առկա են նաև տվյալներ այն մասին, որ մեղադրյալը, տեղեկանալով ՀՀ-ում իր դեմ հաղորդում ներկայացվելու մասին, հաղորդում տված անձի՝ իր մոտ ՌԴ-ում գտնվող 2 հարազատներին ստիպել է նոտարական վավերացմամբ փոխառության պայմանագիր կնքել իր հետ՝ հորինված 500.000 ՌԴ ռուբլի պարտքով տրամադրելու վերաբերյալ՝ խոստանալով այն պատռել Հայաստանում իրավապահ մարմիններին ներկայացված բողոքից հրաժարվելու դեպքում: Բացի այդ, նրա պահանջով այդ անձինք, բռնության ենթարկվելու մտավախությունից ելնելով, գրել են ստացականներ՝ աշխատավարձերն ամբողջությամբ ստանալու վերաբերյալ: Այսինքն՝ քրեական գործով արդեն իսկ առկա են եղել փաստական տվյալներ՝ մեղադրյալի կողմից տուժողների, վկաների վրա անօրինական ազդեցության գործադրման մասին:

2021 թվականի դեկտեմբերի 9-ին վարույթն իրականացնող քննիչի կողմից միջնորդություն է ներկայացվել Երևան քաղաքի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան՝ մեղադրյալ Կ. Գ.-ի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց կիրառելու վերաբերյալ: Սակայն դատարանի 2021 թվականի դեկտեմբերի 10-ի որոշմամբ այն մերժվել է:

Նույն օրը մեղադրյալ Կ. Գ.-ի նկատմամբ որպես խափանման միջոց է կիրառվել չհեռանալու մասին ստորագրությունը:

ՀՀ վերաքննիչ դատարանը հետագայում որոշմամբ մերժել է այդ ակտի դեմ դատախազի բերած վերաքննիչ բողոքը, ինչի դեմ ներկայացվել է վճարել բողոք, որն ընթացքի մեջ է:

Առաջին ատյանի դատարանը կալանքի միջնորդությունը մերժել է այն ամենահիմնական պատճառաբանությամբ, որ քննությանը խոչընդոտելու, մեղադրյալի ազատության մեջ գտնվելու դեպքում քրեական օրենքով չթույլատրված արարք կատարելու հնարավորության վերաբերյալ քննիչի հետևությունները զուտ ենթադրություններ են, փաստարկված չեն քրեական գործով ձեռք բերված փաստական տվյալներով:

ՀՀ վերաքննիչ դատարանը, մերժելով դատախազության բողոքը և անփոփոխ թողնելով Առաջին ատյանի դատարանի որոշումը, արձանագրել է, որ վերջինիս եզրահանգումներն իրավաչափ են և կայացվել է օրինական և պատճառաբանված որոշում:

Ըստ էության, դատարաններն անտեսել են այն, որ Կ. Գ.-ին մեղսագրվել է անձի ազատության դեմ ուղղված առանձնապես ծանր հանցագործություն, որի համար պատիժ է նախատեսված ազատազրկման ձևով՝ 7-ից 12 տարի ժամկետով: Հաշվի չեն առել նաև հանցագործության կատարման եղանակը, մեղադրյալի՝ ազատության մեջ հայտնվելով անձամբ կամ այլոց, այդ թվում՝ եղբորն օգտագործելով՝ դեպքին մասնակից մյուս անձանց, ինչպես նաև ականատես վկաների նկատմամբ անօրինական ազդեցություն գործադրելու՝ միջնորդությամբ ներկայացված վերոնշյալ առավել քան խոսույն փաստական տվյալները: Անտեսվել է նաև այն իրողությունը, որ մեղադրյալը ՌԴ քաղաքացի է, այնտեղ ծավալում է տնտեսական գործունեություն և, ազատության մեջ գտնվելով, ՌԴ-ում օգտագործելով իր կապերը, կարող է թաքնվել քննությունից, խուսափել քրեական պատասխանատվությունից:

Արդյունքում, իրականացված օպերատիվ-հետախուզական աշխատանքների արդյունքում Կ.Գ.-ին հնարավոր չի եղել հայտնաբերել, և 29.03.2022 թվականին որոշում է կայացվել հետախուզում հայտարարելու մասին և նրա նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու միջնորդություն է ներկայացվել դատարան, որը բավարարվել է: Հետագայում պարզվել է, որ մեղադրյալն ապօրինի լքել է ՀՀ պետական սահմանը և 2022 թվականի ապրիլի 18-ին հայտնաբերվել է ՌԴ-ում ու վերցվել արգելանքի:

- 2019 թվականի հունվարի 15-ին՝ ժամը 13:10-ին, որովայնի շրջանի հրազենային վիրավորումով, ծախս ականջի ամպուտացիայով և աջ ականջի կտրած վերքով, ազոնալ վիճակում «Սպիտակի բժշկական կենտրոն» է տեղափոխվել Գ. Մ.-ն, որը գիտակցության չգալով՝ մահացել է: Դեպքի առթիվ նույն օրը ՀՀ քննչական կոմիտեի Լոռու մարզային քննչական վարչության Սպիտակի քննչական բաժնում ՀՀ նախկին քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ կետի և 235-րդ հոդվածի 1-ին մասի հատկանիշներով հարուցվել է քրեական գործ: Նշված հանցավոր արարքը կատարելու կասկածանքով 2019 թվականի հունվարի 16-ին Կ. Ք.-ն ձերբակալվել է: Նախաքննության մարմնի 2019 թվականի հունվարի 18-ի որոշմամբ նա ներգրավվել է որպես մեղադրյալ և նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ կետով և 235-րդ հոդվածի 1-ին մասով, մեղադրյալի նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանավորումը: 2019 թվականի դեկտեմբերի 30-ին թիվ 52100319 քրեական գործը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է ՀՀ Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան:

2022 թվականի հունիսի 7-ին Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը որոշում է կայացրել ամբաստանյալ Կ. Ք.-ի նկատմամբ ընտրված խափանման միջոց կալանավորումը վերացնելու և վերջինիս նկատմամբ որպես խափանման միջոց «գրավ» ընտրելու մասին՝ գրավի չափ սահմանելով 15.000.000 ՀՀ դրամը, որը 2022 թվականի հունիսի 16-ին վճարվել է, և ամբաստանյալը ազատվել է արգելանքից: Նշված որոշմամբ դատարանը փաստել է, որ թեև ամբաստանյալ Կ. Ք.-ին ՀՀ նախկին քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ և 7-րդ կետերով մեղսագրվող արարքն ունի բարձր հանրային վտանգավորություն, ինչպես նաև՝ շարունակվում է պահպանվել մեղադրյալի կողմից վարույթն իրականացնող մարմնից թաքնվելու հավանականությունը և գործի քննությանը խոչընդոտելու վտանգը, սակայն գրավի կիրառումը ի զորու է ապահովելու ամբաստանյալի պատշաճ վարքագիծը: Դատարանի համոզմամբ՝ նվազել են հստակ նշանները, որոնք կարտացոլեին իրական հանրային շահի գերակայությունը ամբաստանյալի ազատության իրավունքի նկատմամբ: Մնալով ազատության մեջ՝ Կ.Ք.-ն, 2022 թվականի օգոստոսի 1-ին, ժամը 04-ի սահմաններում, խմբի կազմում կատարել է Ստեփանավան քաղաքի Դուրյան 16 հասցեում կատարված ավազակային հարձակում, որը ՀՀ ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության կողմից բացահայտվել է 2022 թվականին նոյեմբերի 22-ին:

- 2019 թվականի հունվարի 15-ին՝ ժամը 13:10-ին, որովայնի շրջանի հրազենային վիրավորումով, ձախ ականջի ամպուտացիայով և աջ ականջի կտրած վերքով, ագոնալ վիճակում ՁՍպիտակի բժշկական կենտրոն² է տեղափոխվել Գ. Մ.-ն, որը գիտակցության չգալով՝ մահացել է: Դեպքի առթիվ նույն օրը ՀՀ քննչական կոմիտեի Լոռու մարզային քննչական վարչության Սպիտակի քննչական բաժնում ՀՀ նախկին քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ կետի և 235-րդ հոդվածի 1-ին մասի հատկանիշներով հարուցվել է քրեական գործ: Նշված հանցավոր արարքը կատարելու կասկածանքով 2019 թվականի հունվարի 16-ին Կ. Ք.-ն ձերբակալվել է: Նախաքննության մարմնի 2019 թվականի հունվարի 18-ի որոշմամբ նա ներգրավվել է որպես մեղադրյալ և նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ կետով և 235-րդ հոդվածի 1-ին մասով, մեղադրյալի նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանավորումը: 2019 թվականի դեկտեմբերի 30-ին թիվ 52100319 քրեական գործը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է ՀՀ Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան: 2022 թվականի հունիսի 7-ին Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը որոշում է կայացրել ամբաստանյալ Կ. Ք.-ի նկատմամբ ընտրված խափանման միջոց կալանավորումը վերացնելու և վերջինիս նկատմամբ որպես խափանման միջոց «գրավ» ընտրելու մասին՝ գրավի չափ սահմանելով 15.000.000 ՀՀ դրամը, որը 2022 թվականի հունիսի 16-ին վճարվել է, **և ամբաստանյալը ազատվել է արգելանքից:**

Նշված որոշմամբ դատարանը փաստել է, որ թեև ամբաստանյալ Կ. Բ.-ին ՀՀ նախկին քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ և 7-րդ կետերով մեղսագրվող արարքն ունի բարձր հանրային վտանգավորություն, ինչպես նաև՝ շարունակվում է պահպանվել մեղադրյալի կողմից վարույթն իրականացնող մարմնից թաքնվելու հավանականությունը և գործի քննությանը խոչընդոտելու վտանգը, սակայն գրավի կիրառումը ի զորու է ապահովելու ամբաստանյալի պատշաճ վարքագիծը: Դատարանի համոզմամբ՝ նվազել են հստակ նշանները, որոնք կարտացոլեին իրական հանրային շահի գերակայությունը ամբաստանյալի ազատության իրավունքի նկատմամբ: Այլ խոսքով, դատարանը գտել է, որ սույն դեպքում առկա չէ այնպիսի հասարակական շահ, որը անմեղության կանխավարկածի հաշվառմամբ կարող է արդարացնել նահանջն անձի ազատության իրավունքից:

Մնալով ազատության մեջ՝ Կ.Բ.-ն, 2022 թվականի օգոստոսի 1-ին, ժամը 04-ի սահմաններում, խմբի կազմում կատարել է Ստեփանավան քաղաքի Դուրյան 16 հասցեում կատարված ավազակային հարձակումը, որը ՀՀ ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության կողմից բացահայտվել է 2022 թվականի նոյեմբերի 22-ին: ՀՀ ՔԿ Արարատի մարզային քննչական վարչությունում քննվող քրեական գործով 2022 թվականի հունիսի 4-ին Ա. Բ.-ին մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ նախկին քրեական օրենսգրքի 38-267.1-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետով (առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի և (կամ) դրանց պրեկուրսորների մաքսանենգության դրոշխություն) և 268-րդ հոդվածի 3-րդ մասով (առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցների կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի ապօրինի շրջանառությունն առանց իրացնելու նպատակի): Նախաքննությամբ հիմնավորվել է, որ նա, քննությամբ դեռևս ինքնությունը չպարզված անձի միջոցով, ԻԻՀ մի քաղաքացու 490.000 ՀՀ դրամ գումար տալով, դրդել է ՀՀ պետական սահմանով՝ մաքսանենգ ճանապարհով իրեն իրացնել առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցներ: Բացի այդ, 2022 թվականի հունիսի 1-ին Ազարակ քաղաքի և ԻԻՀ պետական սահմանի մոտ առկա առաջին չգործող թունելի մոտ, իր անձնական օգտագործման համար ապօրինի ձեռք է բերել առանձնապես խոշոր չափերով՝ ընդհանուր 86.9 գրամ քաշով «Մեթամֆետամին» տեսակի թմրամիջոց, որը հայտնաբերվել է վերջինիս անձնական խուզարկությամբ: Առաջադրված մեղադրանքում Ա. Բ.-ն իրեն մասնակի մեղավոր է ճանաչել, նրա նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանավորումը: Քրեական գործի նախաքննության ընթացքում, սակայն, պարզվել է, որ մինչ այդ, ՀՀ ՔԿ ԵՔԲՎ Էրեբունի և Նուբարաշեն վարչական շրջանների քննչական բաժնում քննվող այլ քրեական գործով Ա. Բ.-ն 2021 թվականի դեկտեմբերի 7-ից ներգրավված է որպես մեղադրյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 1-ին մասով (իրացնելու նպատակով թմրամիջոցներ, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր ապօրինի պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը կամ դրանք ապօրինի իրացնելը) նախատեսված հանցանք կատարելու համար:

2021 թվականի դեկտեմբերի 8-ին ՀՀ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի որոշմամբ նրա նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանավորումը, սակայն հետագայում դատարանը մերժել է կալանավորման ժամկետը երկու ամիս ժամկետով երկարացնելու վերաբերյալ վարույթն իրականացնող մարմնի միջնորդությունը, և անձն ազատ է արձակվել: Հետագայում այս որոշումը ՀՀ դատախազությունը բողոքարկել է նաև ՀՀ վերաքննիչ դատարան, որը մերժել է բողոքը: Դատարանները, շեշտը դնելով վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից գործի քննության ընթացքն ապահովելու հարցում պատշաճ ջանասիրություն չցուցաբերելու անհիմն հանգամանքի վրա, անտեսել են միջնորդություններով մանրամասն ներկայացված՝ կալանքի հիմքերի, մասնավորապես՝ ազատության մեջ մնալու դեպքում նոր հանցավոր արարք կատարելու բարձր հավանականության և այդ պարագայում ցանկացած այլ խափանման միջոցի կիրառման դեպքում մեղադրյալի պատշաճ վարքագիծը երաշխավորելու անհնարինության մասին փաստական տվյալները: Մասնավորապես՝ անտեսվել է այն հանգամանքը, որ Ա. Բ.-ն մինչ այդ առանձնապես ծանր հանցագործություն (բանդիտիզմ) կատարելու համար դատապարտվել է ազատազրկման 13 տարի ժամկետով և ենթադրյալ ծանր հանցագործության համար այդ պահին մեղադրվում է պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատվելուց հետո: Նման պայմաններում վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից մեղադրյալի նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել ստորագրություն չհեռանալու մասին, ինչից հետո, փաստորեն, գտնվելով ազատության մեջ, նա կատարել է առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցի մաքսանենգությանը հանցակցության և առանց իրացնելու նպատակի ապօրինի շրջանառության վերոնշյալ հանցավոր արարքը:

- 2021 թվականի ընթացքում կնոջ նկատմամբ մի քանի անգամ բռնություններ կիրառելու, ծանր վիրավորանք հասցնելու, սպանելու սպառնալիքներ հասցնելու, ընտանեկան բռնության հետ կապված անհետաձգելի միջամտության որոշումը կամ պաշտպանական որոշումը դիտավորությամբ չկատարելու բազմաթիվ դեպքերի առթիվ հարուցված և ՀՀ ՔԿ Շիրակի մարզային քննչական վարչության մեկ վարույթում քննվող քրեական գործով, 2021 թվականի հոկտեմբերի 25-ին, Ս. Գ.-ին, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 119-րդ հոդվածի 1-ին մասով, 137-րդ հոդվածի 1-ին մասով, 137.1-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 353.1-րդ հոդվածով առաջադրվել է մեղադրանք և նրա նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանավորումը: 2021 թվականի դեկտեմբերի 15-ին քննիչի կողմից մեղադրյալ Ս. Գ.-ին կալանքի տակ պահելու ժամկետը երկարացնելու վերաբերյալ միջնորդություն է ներկայացվել դատարան, ինչը բավարարվել է մասնակիորեն և նրան կալանքի տակ պահելու ժամկետը երկարացվել է մինչև 2022 թվականի հունվարի 25-ը:

- Դրանից հետո, Ս. Գ.-ի կողմից ենթադրյալ նոր հանցագործություն կատարելու վերաբերյալ ձեռք բերված տվյալների հիման վրա, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ կետերի հատկանիշներով, 2022 թվականի հունվարի 14-ին հարուցվել է նոր քրեական գործ, որը միացվել Ս. Գ.-ի վերաբերյալ քննվող քրեական գործին և վերջինիս կալանքի տակ պահելու ժամկետը երկարացնելու վերաբերյալ միջնորդություն է ներկայացվել դատարան, որը դատարանի 2022 թվականի հունվարի 21-ին կայացված որոշմամբ մերժվել է: Այս որոշմամբ թեև դատարանն արձանագրել է, որ հիմնավոր է համարում վարույթն իրականացնող մարմնի մտավախությունը մեղադրյալի կողմից, ազատության մեջ մնալու դեպքում, քրեական օրենքով չթույլատրված արարք կատարելու ռիսկը, ինչը հիմնավորվում է նրանով, որ անձը իրեն մեղսագրվող հանցավոր արարքները կատարել է դեռևս 2020 թվականի հունիսի 11-ի դատավճռով սահմանված փորձաշրջանի ընթացքում, սակայն կալանավորման մյուս հիմքերը բավարար չի համարել: Այդ թվում՝ դատարանը ենթադրություններ է որակել մեղադրյալի կողմից վարույթն իրականացնող մարմնից թաքնվելու բարձր հավանականության մասին քննիչի ներկայացրած փաստարկները: Արդյունքում՝ Ս.Գ.-ն 2022 թվականի հունվարի 25-ին ազատ է արձակվել կալանավայրից: Այս որոշման դեմ դատախազի կողմից բերվել է վերաքննիչ բողոք, որը 2022 թվականի մարտի 14-ին ՀՀ վերաքննիչ դատարանի որոշմամբ մերժվել է: Մեղադրյալին կալանքի տակ պահելու ժամկետը երկարացնելու վերաբերյալ միջնորդությունը դատարանի նշված որոշմամբ մերժվելուց հետո, սակայն, փետրվարին, նախ, մեղադրյալի կինն է հաղորդում տվել այն մասին, որ իր բնակարան է եկել նախկին ամուսին Ս. Գ.-ն, վիճաբանել իր հետ, ձեռքով հարվածել՝ պատճառելով մարմնական վնասվածք, ապա մի քանի օր անց նաև կնոջ ազգականն է հաղորդում տվել, որ Ս.Գ.-ն տանից ստիպողաբար փորձում է տանել կնոջը: Նախապատրաստված նյութերով այս նոր դեպքերի կապակցությամբ ևս հարուցվել են քրեական գործեր, ուղարկվել ՀՀ ՔԿ Շիրակի մարզային քննչական վարչություն և միացվել Ս.Գ.-ի վերաբերյալ քննվող բազմադրվագ գործին: 2022 թվականի փետրվարի 19-ին վերջինիս առաջադրված մեղադրանքը լրացվել է, նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 119-րդ հոդվածի 1-ին մասով, 137-րդ հոդվածի 1-ին մասով (5 դրվագ), 353.1-րդ հոդվածի 1-ին մասով (երեք դրվագ), 131-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ կետերով, 118-րդ հոդվածով (երկու դրվագ), 147-րդ հոդվածի 2-րդ մասով, 176-րդ հոդվածի 1-ին մասով, 131-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ և 6-րդ կետերով: Պարզվել է, որ մեղադրյալը նաև թաքնվել է քննությունից: 2022 թվականի փետրվարի 25-ին վերջինիս նկատմամբ հայտարարվել է հետախուզում, որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանավորումը: 2022 թվականի ապրիլի 5-ին մեղադրյալը հայտնաբերվել է, նրան առաջադրվել է մեղադրանք, կիրառված խափանման միջոց կալանավորումը վերահաստատվել է:

Վերոնշյալ դեպքերից յուրաքանչյուրով ՀՀ գլխավոր դատախազը միջնորդություն է ներկայացրել ՀՀ արդարադատության նախարարին՝ որոշում կայացրած դատավորներին, օրենքով նախատեսված լիազորություններ իրականացնելիս թույլ տված նյութական և դատավարական օրենքի կոպիտ խախտումներ կատարելու հիմքով, կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու հարցով իրավասու մարմնին դիմելու համար:

2022 թվականի ընթացքում հետախուզվել է 14 հազար 476 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 2151-ը կամ 14.9%-ը: 2021 թվականի ընթացքում հետախուզվել է 15 հազար 581 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 3178-ը կամ 20.4%-ը:

2021 թվականի համեմատությամբ, 2022 թվականին հետախուզվողների թիվը պակասել է 1105-ով կամ 7.1%-ով: Միաժամանակ, էականորեն նվազել են հետախուզվողների հայտնաբերման քանակական և տոկոսային ցուցանիշները: Մասնավորապես՝ հայտնաբերված հետախուզվող մեղադրյալների թիվը նվազել է 1027-ով կամ 32.3%-ով:

Ընդհանուր հանցատեսակների մեջ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 327-րդ հոդվածով հետախուզվողների գերակշիռ թիվը հաշվի առնելով՝ նույն տվյալները ներկայացվում են առանց նշված հոդվածով հետախուզվողների տվյալների: Այսպես.

2021 թվականին հետախուզվել է 4475 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 1459-ը կամ 32.6%-ը:

2022 թվականին հետախուզվել է 4616 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 1729-ը կամ 37.5%-ը:

2021 թվականի համեմատությամբ, 2022 թվականին հետախուզվողների թիվն ավելացել է 141-ով կամ 3.1%-ով:

2021 թվականին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 327-րդ հոդվածով հետախուզվել է 11 հազար 106 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 1719-ը կամ 15.5%-ը:

2022 թվականին նշված հոդվածով հետախուզվել է 9860 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 422-ը կամ 4.3%-ը:

2021 թվականի համեմատությամբ, 2022 թվականին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 327-րդ հոդվածով հետախուզվողների թիվը նվազել է 1246-ով, հայտնաբերման քանակական ցուցանիշը նվազել է 1297-ով, իսկ տոկոսային ցուցանիշը՝ 307.3%-ով:

Տարի	Հետախուզվել են			Հայտնաբերվել են			
	ՀՀ քր. օր. 327-րդ հոդ.	ՀՀ քր. օր. այլ հոդվ.	Ընդ. Տարվա ընթացքում	ՀՀ քր. օր. 327-րդ հոդ.	ՀՀ քր. օր. այլ հոդվ.	Ընդ.	Հայտն. %-ը
2018	12191	3733	15924	1251	1159	2410	15.1
2019	11711	3639	15350	1245	1109	2354	15.3
2020	11104	3850	14954	642	1127	1769	11.8
2021	11106	4475	15581	1719	1459	3178	20.4
2022	9860	4616	14476	422	1729	2151	14.9

Ընդ որում, գործնականում հազվադեպ է տեսաձայնագրվում ձերբակալվածի կամ մեղադրյալի հարցաքննությունը, ինչպես նաև նրա մասնակցությամբ կատարվող ապացուցողական այլ գործողությունները, այդ թվում՝ առերեսումը, ճանաչման ներկայացնելը, քննումը, փորձարարությունը, փորձաքննության համար նմուշներ ստանալը, ինչը ևս ապացուցման առումով ստեղծում է դժվարություններ:

Նշված խնդիրը հաղթահարելու համար բավարար լուծումներ են նախատեսվել ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքում, որի 214-րդ հոդվածի 3-րդ մասում ամրագրված է, որ օրենսգրքի 208-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված քննչական գործողությունները (բացառությամբ փաստաթղթի զննության, տեղեկատվության պահանջի և առարկաներ կամ փաստաթղթեր վերցնելու) պարտադիր տեսաձայնագրվում են, բացառությամբ երբ դա օբյեկտիվորեն անհնար է:³

Բացի ապացուցման առումով առկա խնդիրներից, շարունակվում են չլուծված մնալ խոշտանգման դեպքերի նկատմամբ վաղեմության ժամկետների կիրառության և արարքների քրեաիրավական որակման հետ կապված հարցերը:

Թեև 2022 թվականի հուլիսի 1-ից ուժի մեջ մտած ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի 83-րդ հոդվածի 9-րդ մասում սահմանվել է, որ անկախ հանցանքի կատարման պահից, նույն օրենսգրքի 441-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով (պաշտոնատար անձի կողմից իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը կամ լիազորություններն անցնելը, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով) և 450-րդ հոդվածով (խոշտանգում) նախատեսված հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում, սակայն ներկայումս շարունակում է խնդրահարույց մնալ մինչև նոր քրեական օրենսգրքի ընդունումը կատարված խոշտանգումների կամ բռնությամբ զուգորդված պաշտոնեական լիազորություններն անցնելու դեպքերով անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետների կիրառության հարցը:

Նշված խնդրի լուծման կապակցությամբ միասնական պրակտիկա ձևավորելու առումով, Գրիշա Վիրաբյանի վերաբերյալ գործով ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալի կողմից ներկայացվել է վճռաբեկ բողոք, որը վճռաբեկ դատարանը ընդունել է վարույթ և, խորհրդատվական կարծիք ստանալու նպատակով, 2021 թվականի փետրվարի 1-ին դիմել Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից 2022 թվականի ապրիլի 26-ին տրվել է խորհրդատվական կարծիք, որի եզրափակիչ մասի 2-րդ կետում, մասնավորապես, արձանագրվել է. «խոշտանգման արգելքի *jus cogens* նորմը գերակայում է վաղեմության ժամկետների մասին ազգային դրույթների նկատմամբ: Հետևաբար, որպես արգելքի *jus cogens* բնույթի բացասական ազդեցության հետևանք, վաղեմության ժամկետ նախատեսող ցանկացած օրենք ի սկզբանե հակասում է միջազգային իրավունքի նորմերին և երբեք չի կարող օրինականորեն կիրառվել:

Այդպիսով, չի առաջանում Կոնվենցիայի 7-րդ հոդվածի կիրառելիության հարց, քանի որ երբեք չի եղել վաղեմության ժամկետներ նախատեսող որևէ գործող օրենք. վաղեմության ժամկետներ չկիրառելը, ի սկզբանե, խոշտանգումների արգելքի և դրանց առնչվող ժամկետների *jus cogens* նորմի համաձայն եղել է օրինական և կանխատեսելի՝ որպես ազգային օրենսդրության մաս:

Նույնիսկ եթե ազգային իրավունքի համաձայն քրեական հետապնդումը հնարավոր չի եղել վաղեմության ժամկետը լրանալու հիմքով, դա նշանակություն չունի, քանի որ այդ օրենքը երբևէ իրավական ուժ չէր կարող ունենալ⁴։

Գործնականում հաճախ չեն տարանջատվում, հետևաբար նաև՝ պատշաճ քրեաիրավական գնահատականի չեն արժանանում խոշտանգման և բռնությամբ զուգորդված իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելու կամ լիազորություններն անցնելու դեպքերը։ Այս առումով ուղղորդող նշանակություն ունի Արմեն Հովհաննիսյանի վերաբերյալ 2021 թվականի հոկտեմբերի 15-ի թիվ ԵԴ/0558/01/18 գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումը, որում Վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով ՀՀ նախկին քրեական օրենսգրքի 309.1-րդ հոդվածով նախատեսված արարքի որակման առանձնահատկություններին, ընդգծել է, որ խոշտանգման հանցակազմի պարտադիր հատկանիշներից է օրենսդրի կողմից նախատեսված հատուկ նպատակների առկայությունը, որոնք նաև համապատասխանում են ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 1-ին հոդվածով սահմանված նպատակներին։ Դրանց շարքում ներառված է նաև այն արարքի համար պատժելու նպատակը, որն այդ կամ երրորդ անձը կատարել է կամ որի կատարման մեջ նա կասկածվում կամ մեղադրվում է։

Եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածի իմաստով դրսևորված վատ վերաբերմունքը, որպես խոշտանգում որակելու, հետևաբար նաև ՀՀ քրեական օրենսգրքի 309.1-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության կատարման փաստը հաստատված համարելու համար անհրաժեշտ է, որ ի կատարումն դրանում նշված նպատակների՝ դրսևորված վերաբերմունքի արդյունքում հասցված ուժեղ ցավը կամ հոգեկան տառապանքն իր բնույթով լինի «դաժան», ինչն էլ հաստատված համարելու չափորոշիչներ են հանդիսանում՝ գործադրված բռնության տևողությունը, դրա արդյունքում հասցված ֆիզիկական կամ հոգեկան հետևանքները, ազատությունից զրկված կամ ոստիկանությունում կամ համանման մարմնում հանցավորի վերահսկողության ներքո լինելը, իսկ որոշ դեպքերում՝ տուժողի տարիքային, առողջական վիճակի և այլ առանձնահատկությունները։

ՀՀ գլխավոր դատախազությունում ամփոփվել են 2022 թվականի ընթացքում ընտանիքում բռնության դեպքերով քրեաիրավական պայքարի արդյունքները։

2022 թվականին ընտանիքում բռնության դեպքերը նվազել են 143-ով կամ 29%-ով. եթե 2021 թվականին արձանագրվել էր նման 500 դեպք, ապա 2022 թվականին դրանք կազմել են 357։ 2022 թվականին արձանագրված հիշյալ 357 դեպքից 231-ը կամ 65%-ը, իսկ 2021 թվականին արձանագրված 500-ից 328-ը կամ 66%-ը կատարվել են ամուսնու կողմից կնոջ նկատմամբ։

2022 թվականին, ինչպես նախորդ տարի, արձանագրվել է ընտանիքում սպանության 4 դեպք, ընդ որում՝ 2022 թվականին արձանագրված 4 դեպքն էլ կատարվել է ամուսնու (այդ թվում՝ նախկին) կողմից կնոջ նկատմամբ։

Հաշվետու տարում ընտանիքում առողջությանը դիտավորությամբ ծանր վնաս պատճառելու դեպք չի արձանագրվել, նախորդ տարի արձանագրվել էր 1 դեպք:

Ընտանիքում բռնության դեպքերի գերաշիռ մասը, որպես կանոն, ծեծի կամ բռնի այլ գործողությունների դեպքեր են: Բացառություն չի կազմել նաև 2022 թվականը. արձանագրվել է նման 249 դեպք՝ նախորդ տարվա 393-ի դիմաց. այդ դեպքերը նվազել են 144-ով կամ 37%-ով:

2022 թվականի ընթացքում, անկախ տուժողի կողմից բողոք ներկայացնելուց, ընտանիքում բռնության մասնավոր մեղադրանքի 22 դեպքով դատախազի կողմից հարուցվել է քրեական գործ, երբ անձն իր անօգնական վիճակի կամ ենթադրյալ հանցանք կատարողից կախվածության մեջ լինելու փաստի ուժով չի կարողացել պաշտպանել իր իրավաչափ շահերը՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության 1998 թվականին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 183-րդ հոդվածի 4-րդ մասի: Նշենք, որ 2021 թվականին դատախազի կողմից հարուցվել էր նման 51 քրեական գործ: 2022 թվականին նշված ցուցանիշի նվազումը պայմանավորված է քրեադատավարական կարգավորումների փոփոխություններով, ըստ որոնց քրեական վարույթ նախաձեռնել-չնախաձեռնելու հարցը լուծում է քննիչը:

2022 թվականի ընթացքում ՀՀ գլխավոր դատախազությունում ուսումնասիրվել է 2020 թվականի սեպտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին Ադրբեջանի ռազմաքաղաքական ղեկավարության և զինված ուժերի կողմից սանձազերծված ագրեսիվ պատերազմի աղետալի հետևանքներին այս կամ այն չափով հանգեցնելուն վերաբերող, ինչպես նաև հետպատերազմյան շրջանում ՀՀ և ԱրՀ պաշտպանունակության դեմ պետական դավաճանության դեպքերով իրականացվող քննության ընթացիկ վիճակը:

Ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ 2022 թվականի ընթացքում դավաճանության դեպքերի վերաբերյալ քննվել է 17 քրեական վարույթ (գործ), որոնցից 10-ը 17 անձի վերաբերյալ, որոնք գտնվել են կալանքի տակ, ուղարկվել է դատարան:

Հաշվետու ժամանակահատվածում անավարտ է մնացել 7 քրեական վարույթ, որով մեղադրյալի դատավարական կարգավիճակ ունեն 34 անձ, նրանցից 5-ը գտնվում են կալանքի տակ:

Ներկայացված վիճակագրական տվյալները վկայում են, որ հաշվետու ժամանակահատվածում աճել է պետական դավաճանության վերաբերյալ հանցագործությունների բացահայտման ցուցանիշը: Այն առավելապես պայմանավորված է ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության կողմից իրականացված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունավետությամբ:

Հատկանշական է, որ պետական դավաճանության վերաբերյալ քննված քրեական վարույթների ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ բոլոր դեպքերում ՀՀ քաղաքացիները հայտնվել են ադրբեջանական հատուկ ծառայությունների աշխատակիցների ուշադրության կենտրոնում, նյութական օգուտների դիմաց ընդունել են հատուկ ծառայությունների աշխատակիցների առաջարկը՝ ի վնաս Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության տարածքային անձեռնմխելիության ու արտաքին անվտանգության, հանցավոր գործունեություն իրականացնելու, զինված ուժերի, սպառազինությունների մասին պետական գաղտնիք կազմող և այլ բնույթի տեղեկություններ ձեռք բերելու կամ արդեն իսկ իրեն հասանելի դարձած տեղեկությունը փոխանցելու վերաբերյալ:

Եթե 2021 թվականի ընթացքում քննված քրեական վարույթների նախաքննությամբ պարզվել էր, որ բոլոր դեպքերում ՀՀ քաղաքացիներն ադրբեջանական հատուկ ծառայությունների տեսադաշտում հայտնվել և հավաքագրվել են Թուրքիայի Հանրապետությունում գտնվելու ընթացքում, ապա հաշվետու ժամանակահատվածում քննված քրեական վարույթների նախաքննությամբ ի հայտ են եկել նաև հավաքագրման այլ եղանակներ ևս:

Մասնավորապես՝ ՀՀ քաղաքացիներն օտարերկրյա հատուկ ծառայությունների աշխատակիցների տեսադաշտում հայտնվել, ապա նրանց կողմից հավաքագրվել են առավելապես սոցիալական տարբեր հարթակների, հիմնականում՝ Facebook-ի, Odnoklassniki-ի, TikTok-ի միջոցով: Ընդ որում, հատուկ ծառայությունների աշխատակիցները նշված սոցիալական ցանցերում գրանցվել են հայուհիների անվանական տվյալներով, ապա թիրախավորել են այն օգտատերերին, որոնք օգտահաշիվներում տեղադրել են զինվորական համազգեստով լուսանկարներ, տեսագրություններ կամ զինվորական ծառայության հետ կապն այլ կերպ հաստատող տեղեկություններ են հրապարակել: Որպես կանոն, ծանոթությունը և նամակագրությունը սկզբնական շրջանում իրականացվել է նշված սոցիալական ցանցերի միջոցով, ապա հատուկ ծառայության աշխատակիցների առաջարկությամբ տեղափոխվել է Վոթսափ հավելված: Քրեական վարույթների ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ ՀՀ քաղաքացիների հավաքագրումն իրականացվել է սկզբնական շրջանում քողարկված եղանակով, որին հաջորդել է նաև համագործակցության վերաբերյալ ուղիղ առաջարկ կատարելը: Ըստ ստացված տվյալների՝ ՀՀ քաղաքացիներին հիմնականում հավաքագրել են վարձատրության խոստմամբ և տրամադրված տեղեկության դիմաց փոխանցել են տարբեր չափերի գումարներ: Սակայն վարույթների քննությամբ հաստատվել են նաև դեպքեր, երբ ՀՀ քաղաքացիների հավաքագրումը և համագործակցությունն իրականացվել է ձևավորված «սիրային կապը» պահպանելու, սեռական ցանկությունները բավարարելու մղումներից ելնելով:

2022 թվականի ընթացքում ամփոփվել են 2020 թվականի սեպտեմբերի 27-ին Ադրբեջանի Հանրապետության կողմից Արցախի Հանրապետության դեմ սանձազերծված 44-օրյա պատերազմի ընթացքում և դրան հաջորդող ժամանակահատվածում ՀՀ զինված ուժերի ստորաբաժանումների զինծառայողների կողմից պետական դավաճանություն կատարելու առերևույթ դեպքերը, դրանց կատարման մեխանիզմները, զինծառայողների հավաքագրման եղանակները, պետական, ծառայողական գաղտնիք հանդիսացող տեղեկությունների հավաքման, փոխանցման եղանակները, ինչպես նաև նշված հանցագործության կատարմանը նպաստող հանգամանքները, որոնց շարքին կարելի է դասել զինվորական ծառայության ընթացքում տեսանկարահանում իրականացնող և համացանցային հասանելիություն ունեցող բջջային հեռախոսների կիրառման սահմանափակումը՝ հատկապես մարտական հերթապահություն իրականացնող բոլոր զինծառայողների կողմից, զինված ուժերին վերաբերող և պետական կամ ծառայողական գաղտնիք կազմող տեղեկությունների պաշտպանությանն ուղղված առավել գործուն միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը և այլն:

Ոստանասիրությամբ վեր հանված խնդիրներն ամփոփվել են և ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից միջնորդագիր է ներկայացվել ՀՀ պաշտպանության նախարարին:

2022 թվականի ընթացքում Գլխավոր դատախազությունում ամփոփվել են թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի մաքսանենգության դեմ տարվող պայքարի արդյունքները:

Ոստանասիրությամբ պարզվել է, որ **2021 թվականի ընթացքում թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի մաքսանենգության վերաբերյալ հարուցված 408 քրեական գործից 320-ը հարուցվել է փոստային առաքման միջոցով կատարված մաքսանենգության դեպքերի առթիվ:** Նշված գործերից 75-ով մաքսանենգության առարկա են հանդիսացել թմրամիջոցները, 245-ով՝ թմրամիջոց կամ հոգեմետ նյութեր պարունակող դեղերը:

ՀՀ ոստիկանությունից և ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեից ստացված տվյալների համաձայն՝ 2022 թվականի ընթացքում արձանագրված մաքսանենգության դեպքերի գերակշիռ մեծ մասը ևս կատարվել է փոստային կամ սուրհանդակային առաքման միջոցով:

Թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի, դրանց պատրաստուկների, դրանց համարժեք նյութերի (անալոգի) և դրանց ածանցյալների մաքսանենգության դեպքերի բացահայտման առումով մեծ կարևորություն ունի կիրառվող օգործությունների դեմ պայքարի համար իրականացվող օպերատիվ-հետախուզական և քրեադատավարական համալիր միջոցառումների կիրառումը, որոնք պետք է միտված լինեն սոցիալական կայքի, հեռահաղորդակցման համացանցային հավելվածի, առաքման համար օգտագործված օգտահաշիվների՝ օգտատիրոջ անձնական տվյալների, գրանցման ընթացքում մուտքագրված անհատական տվյալների, շահագործված հեռախոսահամարների, էլեկտրոնային փոստի հասցեների, համացանցի հասանելիության IP հասցեների, թմրամիջոցի դիմաց վճարման եղանակների, կրիպտոարժույթի և բանկային հաշիվների, էլեկտրոնային դրամապանակների օգտագործման դեպքում՝ դրանց բացման և օգտագործման հանգամանքների, ֆինանսական գործարքների շղթայի վերաբերյալ ամբողջական տեղեկություն ձեռք բերելուն:

ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի մաքսանենգության դեմ պայքարի վարչությունից ստացված տվյալների համաձայն՝ 2022 թվականի ընթացքում արձանագրվել է ԱՄՆ-ից թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի ներմուծման 116 դեպք, ԻԻՀ-ից՝ 86 դեպք, Ֆրանսիայից՝ 60 դեպք, Գերմանիայից և Իսպանիայից՝ 15-ական դեպք, Մեծ Բրիտանիայից՝ 14 դեպք (նշված են այն երկրները, որտեղից ներմուծման դեպքերը գերազանցում են մեկ տասնյակը): 2021 թվականի ընթացքում նշված երկրներից թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի ներմուծման դեպքերի թիվը հիմնականում համադրելի է 2022 թվականի տվյալների հետ:

Թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի մաքսանենգության հանրային վտանգավորության խիստ բարձր աստիճանը, նշված նյութերի մաքսանենգության և ապօրինի շրջանառության միջև անխզելի կապը վկայում են նշված հանցատեսակի դեմ պայքարին նաև ՀՀ ոստիկանության ստորաբաժանումների առավել ակտիվ ներգրավման անհրաժեշտության մասին:

Մաքսային հսկողության իրականացման միջոցների և մեթոդների շարունակական կատարելագործմանը զուգահեռ, թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի, այդ թվում՝ սինթետիկ թմրամիջոցների մաքսանենգության դեմ պայքարի առումով մեծ կարևորություն ունի նաև սահմանային հսկողության ուժեղացումը, քանի որ բազմաթիվ քրեական վարույթներով փաստական տվյալներ են ձեռք բերվել սահմանային անցման կետերի շրջանցմամբ կատարված ապօրինի սահմանափակումների և, դրա հետ զուգորդված, մաքսանենգության դեպքերի վերաբերյալ:

2022 թվականի ընթացքում Գլխավոր դատախազությունում ամփոփվել են կողոպուտի դեպքերով քրեաիրավական պայքարի արդյունքները:

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 253-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ կողոպուտը՝ բացահայտ հափշտակություն է, երբ հանցավորը գիտակցում է, որ արարքը կատարում է բացահայտ: Որոշակի կրկնաբանություն պարունակող սույն ձևակերպման նպատակն այն է, որ օրենսդրական մակարդակում անհրաժեշտ էր լուծել տեսության մեջ վաղուց քննարկված և, ընդհանուր առմամբ, ընդունելի այն հարցը, որ կողոպուտի պարագայում կարևոր է հանցավորի սուբյեկտիվ ընկալումը՝ կատարված հափշտակության բացահայտ լինելու կապակցությամբ: Թեև այլ անձինք կարող են կարծել, որ իրականում հափշտակություն տեղի չի ունենում, անձը օրինակ, վերցրել է իր գույքը կամ խանութից կատարել է առևտուր, սակայն կարևորն այն է, թե ինչպես է իրավիճակն ընկալվում հանցանք կատարած անձի կողմից: Եթե վերջինս գիտակցում է կատարված հափշտակության բացահայտ լինելը, ապա այն պետք է որակվի որպես կողոպուտ, անկախ նրանից՝ իրականում կատարվածը գաղտնի է եղել, թե՛ բացահայտ: Այս համատեքստում՝ գործնականում խնդրահարույց է այն հարցը, թե ինչպես պետք է որակել այն իրավիճակները, երբ անձը որևէ վայրից կատարում է հափշտակություն, որտեղ առկա են տեսանկարահանող սարքավորումներ:

Այս կապակցությամբ հարկ է ընդգծել, որ եթե հանցավորը գիտակցում է, որ գործում է բացահայտ և իր արարքը տվյալ պահին ֆիքսվում է և կարող է գիտակցվել այլ անձանց կողմից, ապա արարքը պետք է որակվի որպես կողոպուտ, իսկ եթե վերջինս համոզված է, որ հափշտակությունը կատարելու պահին իրեն չեն նկատում (օրինակ՝ իրազեկված է, որ նշված տեխնիկական համակարգերն անսարք են), ապա արարքը պետք է որակել որպես գողություն: Եթե հանցավորը գիտակցում է, որ թեև հափշտակությունը կատարելու պահին իր արարքը բացահայտ չէ, սակայն հետագայում՝ տեսաձայնագրությունները դիտելու արդյունքում կարող է պարզվել հափշտակություն կատարած անձի ինքնությունը,

ապա արարքը պետք է որակել որպես 254-րդ հոդվածով՝ գողություն, քանի որ հանցանքը կատարելու պահին անձը գործել է գաղտնի, հափշտակությունն ավարտվել է, իսկ հետագայում բացահայտվելու վտանգը չի կարող գնահատվել որպես բացահայտ հափշտակություն: Քննարկվող հանցագործության որակման հետ կապված առկա է ևս մեկ խնդիր, կապված այն իրավիճակների հետ, երբ հանցանք կատարած անձը հափշտակությունը կատարում է իր մտերիմների (ամուսնու, ընկերների և այլն) ներկայությամբ, որոնք թեև հանցակիցներ չեն, սակայն ընդհանուր առմամբ չեն խոչընդոտում կամ դիմադրում հափշտակության կատարմանը, համախոհներ են: Այս դեպքում, արարքը պետք է որակել որպես գողություն, քանի որ հանցավորը համոզված է, որ գործում է գաղտնի և իր կատարած հափշտակությունը չի բացահայտվի: Այլ է իրավիճակը, երբ նշված անձինք (մտերիմները) դիմադրում են կամ պարսավանք են հայտնում կատարվածի կապակցությամբ, փորձում են խոչընդոտել հանցանքի կատարմանը: Այս պարագայում՝ անկախ միջանձնային հարաբերությունների բնույթից՝ արարքը պետք է որակել որպես կողոպուտ, քանզի հանցավորը գիտակցում է, որ կատարում է բացահայտ հափշտակություն:

Ինչ վերաբերում է խաբեության կամ վստահությունը չարաշահելու եղանակով ուրիշի գույքին հանցավորի կողմից բացահայտ տիրանալու և այն հափշտակելու հանգամանքին, ապա արարքը խարդախություն կամ կողոպուտ որակելու համար էական նշանակություն ունեն նշված հանցակազմերի օբյեկտիվ կողմի առանձնահատկությունները, մասնավորապես.

խարդախության օբյեկտիվ կողմի առանձնահատկությունը դրսևորվում է նրանում, որ խաբեության և վստահությունը չարաշահելու միջոցով հանցավորը ներգործում է գույքին տիրապետողի կամքի ու գիտակցության վրա, ինչի արդյունքում վերջինս, մոլորության մեջ ընկնելով, անձամբ գույքը հանձնում է հանցավորին:

Այսինքն՝ տուժողը գույքն ինքնական առանձնացնում է իր գույքային ֆոնդից և միացնում հանցավորի գույքային ֆոնդին, որի արդյունքում հանցավորը ստանում է գույքն օգտագործելու, տիրապետելու և տնօրինելու՝ սեփականատիրոջ լիազորություններից փաստացի օգտվելու հնարավորություն, իսկ սեփականատերը զրկվում է այդ լիազորություններն իրականացնելու հնարավորությունից:

Կողոպուտի օբյեկտիվ կողմի հիմնական առանձնահատկությունը բացահայտ լինելն է: Յուրաքանչյուր դեպքում կատարվածը կողոպուտ որակելիս՝ պետք է պարզել՝ արդյոք հանցավորն ուրիշի գույքը հափշտակել է սեփականատիրոջ կամ այլ անձանց ներկայությամբ, որոնք ըստ նրա, գիտակցել են գույքի հափշտակման փաստը, իսկ հանցավորն անտեսելով դա, կատարել է արարքը:

Բացի այդ, ի տարբերություն խարդախության՝ կողոպուտի դեպքում տուժողը գույքը չի առանձնացնում իր գույքային ֆոնդից, չի միացնում հանցավորի գույքային ֆոնդին և հանցավորին չի տալիս սեփականատիրոջ լիազորություններից փաստացի օգտվելու հնարավորություն, սակայն հանցավորը, խաբեության և վստահությունը չարաշահելու եղանակով ստանալով գույքին տիրապետելու հնարավորություն՝ բացահայտ հափշտակում է այն:

ՀՀ քննչական կոմիտե

2022 թվականի ընթացքում ՀՀ քննչական կոմիտեի կողմից քննվել է 63 հազար 945 քրեական գործ (վարույթ) (2021 թվականին՝ 42 հազար 91): Նախորդ տարվա համեմատությամբ քննված քրեական գործերի (վարույթների) թիվը աճել է 21 հազար 854-ով կամ 51.9%-ով:

2022 թվականին քննված 63 հազար 945 քրեական գործից (վարույթից) 9973-ը փոխանցվել է նախորդ տարվանից (2021 թվականին՝ 7667), որը 2306-ով կամ 30.1%-ով ավել է, քան 2021 թվականին, իսկ 53 հազար 972-ը վարույթ է ընդունվել 2022 թվականի ընթացքում (2021 թվականին՝ 34 հազար 424), որը 19 հազար 368-ով կամ 56.3%-ով ավել է, քան 2021 թվականին:

2022 թվականին վարույթ ընդունված 53 հազար 972 քրեական գործից (վարույթից) 41 հազար 276-ը հարուցվել է (նախաձեռնվել է) հաշվետու ժամանակաշրջանում (2021 թվականին՝ 24 հազար 191), որոնցից 30 հազար 296-ը հարուցվել է (նախաձեռնվել է) նախաքննության մարմինների (2021 թվականին՝ 6421), 10 հազար 624-ը՝ հետաքննության մարմինների (2021 թվականին՝ 16 հազար 796), իսկ 356-ը՝ դատախազների կողմից (2021 թվականին՝ 974):

2022 թվականին ավարտվել է 19 հազար 387 քրեական գործի վարույթ (2021 թվականին՝ 14 հազար 84), որոնցից 4517-ը 5344 անձի վերաբերյալ մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է դատարան (2021 թվականին՝ 4642 քրեական գործ 5597 անձի վերաբերյալ), 23-ը բժշկական բնույթի հարկադրական միջոցներ կիրառելու միջնորդությամբ ուղարկվել է դատարան (2021 թվականին՝ 54), 14 հազար 847-ը կարճվել է (2021 թվականին՝ 9388), այդ թվում՝ 9909-ը՝ արդարացնող (2021 թվականին՝ 4598), իսկ 4938-ը՝ ոչ արդարացնող հիմքով (2021 թվականին՝ 4790):

2022 թվականին ՀՀ-ում քրեական հետապնդում իրականացնող այլ մարմիններ է ուղարկվել 3174 քրեական գործ (վարույթ) (2021 թվականին՝ 3315), 5164 քրեական գործ (վարույթ) միացվել է (2021 թվականին՝ 5999), քրեական գործ հարուցելու մասին 6 որոշում վերացվել է դատախազների կողմից (2020 թվականին՝ 2):

Հաշվետու ժամանակաշրջանում 5565 քրեական գործով վարույթները կասեցվել են (2021 թվականին՝ 12.117), որոնցից 4535-ը՝ քրեական գործով որպես մեղադրյալ ներգրավվելու ենթակա անձի անհայտ լինելու (2021 թվականին՝ 10 հազար 205), 948-ը՝ անձի հետախուզման մեջ գտնվելու (2021 թվականին՝ 1834), իսկ 24-ը՝ այլ հիմքերով (2021 թվականին՝ 78):

2022 թվականի վերջին անավարտ է մնացել 25 հազար 813 քրեական գործ (վարույթ) (2021 թվականին՝ 6209), որը 19 հազար 604-ով կամ 315.7%-ով ավել է, քան 2021 թվականին:

2022 թվականին ձերբակալվել է 2402 անձ, նախորդ տարվա 809-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալված անձանց թիվն աճել է 1593-ով կամ 196.9%-ով: Ձերբակալումից ազատվել է 1662 անձ՝ 2021 թվականին 322-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալումից ազատված անձանց թիվն ավելացել է 1300-ով:

2022 թվականին ՀՀ քննչական կոմիտեում քննված քրեական գործերով (վարույթներով) ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 1333 միջնորդություն (առանց ՀՀ քրեական օրենսգրքի 327-րդ հոդվածի), որոնցից բավարարվել է 994-ը կամ 74.6%-ը, մերժվել՝ 339-ը կամ 25.4%-ը:

2021 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 957 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 721-ը կամ 75.3%-ը, մերժվել՝ 236-ը կամ 24.7%-ը:

2021 թվականի համեմատ, 2022 թվականին կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին միջնորդությունների քանակը 376-ով կամ 39.3%-ով ավելացել է:

2022 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական գործերի (վարույթների) 56%-ը (2021 թվականին՝ 51.4%) քննվել է մինչև 2 ամիս, 20.6%-ը (2021 թվականին՝ 17.1%)՝ մինչև 4 ամիս, 10.7%-ը (2021 թվականին՝ 10.8%)՝ մինչև 6 ամիս, 8.4%-ը (2021 թվականին՝ 13.8%)՝ մինչև 1 տարի, 4.3%-ը (2021 թվականին՝ 6.9%)՝ 1 տարուց ավելի ժամկետում:

2022 թվականի ընթացքում դատարան ուղարկված քրեական գործերով պետությանը, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 5 մլրդ 577 մլն 227 հազար 607 դրամի գույքային վնաս (2021 թվականին՝ 4 մլրդ 322 մլն 640 հազար 579), որոնցից պետությանը՝ 1 մլրդ 327 մլն 772 հազար 896 դրամի (2021 թվականին՝ 2 մլրդ 483 մլն 294 հազար 468), իրավաբանական անձանց՝ 2 մլրդ 171 մլն 476 հազար 549 դրամի (2021 թվականին՝ 302 մլն 687 հազար 728), համայնքին՝ 2 մլն 475 հազար դրամի, իսկ ֆիզիկական անձանց՝ 680 մլն 41 հազար 105 դրամի (2021 թվականին՝ 1 մլրդ 536 մլն 658 հազար 383):

Նախաքննության ընթացքում վերականգնվել է 435 մլն 227 հազար 548 դրամի չափով գույքային վնաս (2021 թվականին՝ 547 մլն 628 հազար 622), որից պետությանը պատճառված վնաս՝ 72 մլն 439 հազար 100 դրամի (2021 թվականին՝ 238 մլն 926 հազար 700), իրավաբանական անձանց՝ 205 մլն 725 հազար 105 դրամի (2021 թվականին՝ 77 մլն 483 հազար 535), համայնքին՝ 164 հազար դրամի, իսկ ֆիզիկական անձանց՝ 205 մլն 725 հազար 105 դրամի չափով (2021 թվականին՝ 231 մլն 218 հազար 987):

2022 թվականի ընթացքում ոչ արդարացնող հիմքերով կարճված քրեական գործերով և նույն հիմքերով մերժված նյութերով պետությանը, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 1 մլրդ 973 մլն 987 հազար 760 դրամի գույքային վնաս (2021 թվականին՝ 915 մլն 981 հազար 185), որից պետությանը՝ 1 մլրդ 146 մլն 422 հազար 721 դրամի (2021 թվականին՝ 572 մլն 978 հազար 872), իրավաբանական անձանց՝ 86 մլն 477 հազար 140 դրամի (2021 թվականին՝ 69 մլն 36 հազար 944), համայնքին՝ 309 մլն 992 հազար դրամի, ֆիզիկական անձանց՝ 431 մլն 95 հազար 899 դրամի վնաս (2021 թվականին՝ 273 մլն 965 հազար 369):

Նյութերի նախապատրաստման և նախաքննության ընթացքում վերականգնվել է 1 մլրդ 270 մլն 525 հազար 832 դրամի չափով գույքային վնաս (2021 թվականին՝ 614 մլն 742 հազար 991), որից պետությանը պատճառված վնաս՝ 883 մլն 785 հազար 397 դրամի (2020 թվականին՝ 394 մլն 680 հազար 528), իրավաբանական անձանց՝ 16 մլն 140 հազար 400 դրամի (2021 թվականին՝ 50 մլն 637 հազար 118), համայնքին՝ 309 մլն 992 հազար դրամի, ֆիզիկական անձանց՝ 60 մլն 608 հազար 35 դրամի չափով (2021 թվականին՝ 169 մլն 425 հազար 345):

2022 թվականի ընթացքում դատարան է ներկայացվել 5721 խուզարկության միջնորդություն (2021 թվականին՝ 4228): Ներկայացված 5721 միջնորդությունից բավարարվել է 5136-ը կամ 89.8%-ը (2021 թվականին՝ 3932-ը կամ 93.3%), իսկ մերժվել է 585-ը կամ 10.2%-ը (2021 թվականին՝ 296-ը կամ 7.0%):

Հակակոռուպցիոն կոմիտե

2022 թվականի ընթացքում ՀՀ հակակոռուպցիոն կոմիտեի կողմից քննվել է 1204 քրեական գործ (վարույթ):

2022 թվականին քննված 1204 քրեական գործից (վարույթից) 682-ը հարուցվել է (նախաձեռնվել է) հաշվետու ժամանակահատվածում, որոնցից 669-ը՝ նախաքննության մարմինների, 1-ը՝ հետաքննության մարմինների, իսկ 12-ը՝ դատախազների կողմից:

2022 թվականին ավարտվել է 238 քրեական գործի վարույթ, որոնցից 85-ը 203 անձի վերաբերյալ մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է դատարան, 153-ը կարճվել է:

2022 թվականին ՀՀ հակակոռուպցիոն կոմիտեի կողմից ՀՀ-ում քրեական հետապնդում իրականացնող այլ մարմիններ է ուղարկվել 309 քրեական գործ (վարույթ), 84 քրեական գործ (վարույթ) միացվել է, քրեական գործ հարուցելու մասին 10 որոշում վերացվել է դատախազների կողմից:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում 26 քրեական գործով վարույթները կասեցվել են, որոնցից 21-ը՝ քրեական գործով որպես մեղադրյալ ներգրավվելու ենթակա անձի անհայտ լինելու, 5-ը՝ անձի հետախուզման մեջ գտնվելու հիմքով:

2022 թվականին ձերբակալվել է 128 անձ: Ձերբակալումից ազատվել է 58 անձ:

2022 թվականին ՀՀ հակակոռուպցիոն կոմիտեում քննվող քրեական գործերով (վարույթներով) ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 83 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 59-ը կամ 71.1%-ը, մերժվել՝ 24-ը կամ 28.9%-ը:

2022 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական գործերի (վարույթների) 44.1%-ը քննվել է մինչև 2 ամիս, 29%-ը՝ մինչև 4 ամիս, 15.1%-ը՝ մինչև 6 ամիս, 9.7%-ը՝ մինչև 1 տարի, 2.1%-ը՝ 1 տարուց ավելի ժամկետում:

2022 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 157 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 131-ը կամ 83.4%-ը, մերժվել է 26-ը կամ 16.6%-ը:

2021 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 251 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 205-ը կամ 81.7%-ը, մերժվել է 46-ը կամ 18.3%-ը:

2021 թվականի համեմատ, 2022 թվականին կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին միջնորդությունների թիվը նվազել է 94-ով կամ 37.5%-ով:

2022 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական գործերի 76.9%-ը (2021 թվականին՝ 57.1%) քննվել է մինչև 2 ամիս, 16.8%-ը (2021 թվականին՝ 7.9%)՝ մինչև 4 ամիս, 1.9%-ը (2021 թվականին՝ 4%)՝ մինչև 6 ամիս, 12.7%-ը (2021 թվականին՝ 14.0%)՝ մինչև 1 տարի, 1%-ը (2021 թվականին՝ 18.3%)՝ 1 տարուց ավելի ժամկետում:

2022 թվականի ընթացքում դատարան ուղարկված 79 քրեական գործով (վարույթով) պետությանը, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 9 մլրդ 620 մլն 157 հազար 664 դրամի գույքային վնաս (2021 թվականին՝ 2 մլրդ 749 մլն 413 հազար 262), որոնցից պետությանը՝ 9 մլրդ 349 մլն 586 հազար 447 դրամի (2021 թվականին՝ 2 մլրդ 543 մլն 765 հազար 403), իրավաբանական անձանց՝ 270 մլն 571 հազար 217 դրամի (2021 թվականին՝ 56 մլն 218 հազար 889), իսկ ֆիզիկական անձանց վնաս չի պատճառվել (2021 թվականին՝ 14 մլն 942 հազար 970):

Նախաքննության ընթացքում վերականգնվել է 9 մլրդ 620 մլն 157 հազար 664 ՀՀ դրամի չափով գույքային վնաս (2021 թվականին՝ 49 մլն 332 հազար 435), որից պետությանը պատճառված վնաս՝ 9 մլրդ 349 մլն 586 հազար 447 դրամի չափով (2021 թվականին՝ 43 մլն 424 հազար 703), իսկ ֆիզիկական անձանց մասով վերականգնում չի եղել (2021 թվականին՝ 5 մլն 907 հազար 732):

2022 թվականի ընթացքում դատարան է ներկայացվել 494 խուզարկության միջնորդություն (2021 թվականի՝ 562), որոնցից 308-ը՝ բնակարանի խուզարկություն կատարելու, իսկ 186-ը՝ բանկային, նոտարական գաղտնիք կազմող տեղեկություններ ստանալու համար: Ներկայացված 494 միջնորդությունից բավարարվել է 467-ը կամ 94.5%-ը (2021 թվականին՝ 96.8%-ը), իսկ մերժվել է 27-ը կամ 5.5%-ը (2021 թվականին՝ 3.2%-ը):